

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN RICHARD DE LA TOUR
23 päivänä maaliskuuta 2023¹

Asia C-590/21

**Charles Taylor Adjusting Limited ja
FD
vastaan
Starlight Shipping Company ja
Overseas Marine Enterprises Inc.**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Areios Pagos (ylin tuomioistuin, Kreikka))

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EY) N:o 44/2001 – Toisessa jäsenvaltiossa annettujen tuomioistuinratkaisujen tunnustaminen ja täytäntöönpano jäsenvaltiossa – 34 artikla – Kieltäytymisperusteet – Ratkaisu on vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, missä tunnustamista pyydetään – Oikeusjärjestyksen perusteiden käsite – Ratkaisu, joka estää toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa vireille pantujen menettelyjen jatkamisen tai tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden käyttämisen

I Johdanto

1. Areios Pagosin (ylin tuomioistuin, Kreikka) esittämä ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001² 34 artiklan 1 alakohdan ja 45 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2. Pyyntö on esitetty asiassa, jossa jäsenvaltion tuomioistuinta vaaditaan tunnustamaan ja panemaan täytäntöön toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamia ratkaisuja, joiden vaikutuksesta asianosaiset, jotka ovat panneet vireille oikeudenkäynnin ensin mainitun jäsenvaltion toisessa tuomioistuimessa, ovat vähemmän halukkaita jatkamaan kyseisessä tuomioistuimessa vireillä olevaa menettelyä.

3. Tämän asian yhteydessä unionin tuomioistuin ratkaisee, voiko tuomioistuin kieltäytyä tunnustamasta ja panemasta täytäntöön ratkaisua, jolla kyseiset kantajat on veloitettu maksamaan korvausta mainitusta oikeudenkäynnistä aiheutuvista oikeudenkäyntikuluista, koska ne ovat rikkoneet sovintosopimusta, jolla päätettiin niiden aiemmin nostaman kanteen käsittely,

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² EYVL 2001, L 12, s. 1.

ja jonka on antanut kyseisessä sovintosopimuksessa yksilöity tuomioistuin, sillä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettulla perusteella, että ratkaisun tunnustaminen ja täytäntöönpano on selkeästi vastoin jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita.

4. Esitän jäljempänä perustelut, joista ilmenee, miksi mielestäni myös tällaisessa tilanteessa on sovellettava periaatteita, joiden perusteella unionin tuomioistuin on katsonut, että anti-suit injunction eli määräys, jonka tarkoituksena on kieltää henkilöä aloittamasta tai jatkamasta oikeudenkäyntiä toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa, ei sovellu yhteen asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otetun järjestelmän kanssa.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

5. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos

1) tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

– –”

6. Asetuksen 45 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tuomioistuin, jolta muutosta haetaan 43 tai 44 artiklan mukaisesti, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista. Sen on annettava päätöksensä viipymättä.”

III Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

7. Alexandros T. -niminen laiva upposi lasteineen 3.5.2006 Port Elizabethin (Etelä-Afrikka) lahden edustalla. Aluksen omistajayhtiö Starlight Shipping Company³ ja aluksen käyttäjäyhtiö Overseas Marine Enterprises Inc.⁴ hakivat aluksen vakuutuksenantajilta vakuutuskorvausta vakuutuksenantajien sopimusperusteisen vastuun perusteella, koska vakuutettu vaara oli toteutunut.

8. Koska vakuutusyhtiöt kieltäytyivät maksamasta vakuutuskorvausta, Starlight nosti samana vuonna niitä vastaan useita kanteita toimivaltaisessa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimessa, ja yhtä vakuutusyhtiötä vastaan se aloitti välimiesmenettelyyn. Kyseiset menettelyt olivat vireillä, kun Starlight, OME ja aluksen vakuutuksenantajat tekivät sovintosopimukset,⁵ joilla osapuolten väliset menettelyt päätettiin. Vakuutuksenantajat maksoivat vakuutetun vaaran toteutumisen perusteella sovitussa määräjassa vakuutussopimuksissa määrätyn vakuutuskorvauksen korvatakseen kaikki aluksen Alexandros T. menetykseen liittyvät saatavat.

³ Jäljempänä Starlight.

⁴ Jäljempänä OME.

⁵ Jäljempänä sovintosopimukset. Sovintosopimuksia tehtiin kolme, 13.12.2007, 7.1.2008 ja 30.1.2008, ja viimeisenä tehty sovintosopimus tehtiin välimiesmenettelyssä.

9. Englannin tuomioistuin, jossa kanteet olivat vireillä, vahvisti kyseiset sopimukset 14.12.2007 ja 7.1.2008. Kyseinen tuomioistuin määräsi, että kaikki kyseistä asiaa ja samoja vaatimuksia koskevat myöhemmät menettelyt oli keskeytettävä.

10. Sopimusten tekemisen jälkeen Starlight, OME ja muut aluksen omistajat sekä niitä laillisesti edustavat luonnolliset henkilöt nostivat useita kanteita Polymeles Protodikeio Peiraiosissa (Pireuksen alioikeus, Kreikka), mukaan lukien 21.4.2011 vireille pannun kanteen Charles Taylor Adjusting Limitediä⁶ vastaan, joka on oikeudellista ja teknistä neuvontaa tarjoava yhtiö, joka oli edustanut aluksen Alexandros T. vakuutuksenantajia Englannin tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä, jossa Starlight oli esittänyt niitä kohtaan vaatimuksia, ja 13.1.2012 vireille pannun kanteen FD:tä vastaan, joka oli mainitun neuvontayhtiön johtaja.

11. Näissä uusissa deliktiperusteisissa kanteissaan Starlight ja OME vaativat korvausta sekä aineellisesta että aineettomasta vahingosta, jonka ne väittävät aiheutuneen niitä koskevista virheellisistä ja loukkaavista väitteistä, joista aluksen vakuutuksenantajat ja niiden edustajat ovat vastuussa. Starlight ja OME ovat väittäneet, että kun alkuperäinen menettely, joka koski vakuutusyhtiöiden maksettavaksi kuuluvien korvausten maksamista, oli vielä vireillä ja kun vakuutusyhtiöt edelleenkin kieltäytyivät maksamasta vakuutuskorvausta, vakuutusyhtiöiden työntekijät ja edustajat olivat levittäneet Ethnikí Trápeza tis Elládosin (Kreikan kansallispankki), joka oli uponneen aluksen omistajan kiinnityksellä turvatun lainan antaja, edustajan läsnä ollessa ja vakuutusmarkkinoilla muun muassa väärää huhua siitä, että alus oli menetetty, koska siinä oli vakavia vikoja, joista aluksen omistajat olivat olleet tietoisia.

12. Vuonna 2011, kun mainitut kanteet olivat vireillä, aluksen vakuutuksenantajat ja niiden edustajat, muun muassa Charles Taylor ja FD, jotka olivat mainittujen oikeudenkäyntien vastaajia, nostivat Englannin tuomioistuimissa Starlightia ja OMEa vastaan kanteita, joissa ne vaativat tuomioistuimia toteamaan, että Kreikassa vireille pannuilla menettelyillä rikottiin sovintosopimuksia, ja hyväksymään niiden vaatimukset korvausta koskevasta deklaratorisesta ratkaisusta.

13. Sen jälkeen, kun asiaa oli käsitelty kaikissa Englannin oikeusasteissa, kanteiden perusteella annettiin 26.9.2014 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, Commercial Courtin (Englannin ja Walesin alioikeus, Queen's Bench -osasto, kauppajaosto, Yhdistynyt kuningaskunta; jäljempänä High Court) yhden tuomarin kokoonpanossa antamat tuomio ja kaksi päätöstä,⁷ jotka perustuivat sovintosopimusten sisältöön ja oikeuspaikkalausekkeeseen, jonka mukaan mainittu tuomioistuin oli toimivaltainen, ja joilla vastaajat veloitettiin suorittamaan kantajille korvausta Kreikassa vireille pannusta menettelystä sekä korvaamaan kantajien oikeudenkäyntikulut Englannissa käydystä menettelystä.⁸

14. Monomeles Protodikeio Peiraios, Naftiko Tmima (Pireuksen alioikeus, merioikeusosasto, yhden tuomarin kokoonpano, Kreikka) hyväksyi Charles Taylorin ja FD:n 7.1.2015 esittämän hakemuksen, jossa ne vaativat mainittujen ratkaisujen tunnustamista ja toteamista osittain täytäntöönpanokelpoisiksi Kreikassa asetuksen N:o 44/2001 perusteella.

⁶ Jäljempänä Charles Taylor.

⁷ Jäljempänä High Courtin päätökset ja yhdessä High Courtin tuomio ja päätökset.

⁸ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 30–34 kohta, joissa esitetään yksityiskohtainen yhteenveto tuomion ja päätösten sisällöstä.

15. Starlight ja OME hakivat 11.9.2015 kyseiseen ratkaisuun muutosta⁹ Monomeles Efeteio Peiraiosissa, Naftiko Tmimassa (Pireuksen ylioikeus, merioikeusosasto, yhden tuomarin kokoonpano, Kreikka).

16. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi 1.7.2019 antamallaan ratkaisulla niiden vaatimuksen sillä perusteella, että ratkaisussa, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa vaaditaan, on melkein anti-suit injunctioeiksi tulkittavia kohtia, jotka estävät asianomaisia saattamasta asiaa Kreikan tuomioistuimen käsiteltäväksi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen¹⁰ 6 artiklan 1 kappaleen ja Syntagman (perustuslaki) 8 §:n 1 momentin ja 20 §:n vastaisesti. Mainittu määräys ja mainitut säännökset ovat Kreikan oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteen ytimessä.

17. Charles Taylor ja FD ovat valittaneet tästä ratkaisusta Areios Pagosiin. Niiden mukaan High Courtin tuomio ja päätökset eivät ole selkeästi vastoin tuomioistuinjäsenvaltion tai Euroopan unionin oikeusjärjestyksen perusteita eikä niillä loukata kyseisten oikeusjärjestysten peruseriaa. Charles Taylorin ja FD:n mukaan sillä, että niille myönnettiin oikeus väliaikaiseen korvaukseen sellaisten kanteiden perusteella, jotka oli nostettu Kreikassa ennen kuin ne nostivat kanteensa Englannin tuomioistuimissa, ei estetty asianomaisia ajamasta edelleen kanteitaan Kreikan tuomioistuimissa tai Kreikan tuomioistuinta antamasta niille oikeussuojaa. Näin ollen High Courtin tuomioon ja päätöksiin on suhtauduttu virheellisesti ikään kuin ne olisivat anti-suit injunctioeita.

18. Tässä tilanteessa Areios Pagos on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kun tulkitaan tarkasti käsitettä selkeästi vastoin unionin oikeusjärjestyksen perusteita ja siten myös kansallisen oikeusjärjestyksen perusteita, joka on asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan ja 45 artiklan 1 kohdan mukaan peruste tuomioistuinratkaisun tunnustamatta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamatta jättämiselle, kuuluvatko sen soveltamisalaan paitsi nimenomaiset anti-suit injunctioe, joissa kielletään menettelyjen aloittaminen ja jatkaminen toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa, myös sellaiset unionin jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamat tuomiot tai päätökset, jotka tekevät kantajalle vaikeammaksi saada oikeussuojaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimelta tai jatkaa siellä jo aloitettuja menettelyjä ja jotka asettavat sille näiden osalta esteitä, ja onko unionin oikeusjärjestyksen perusteiden mukaista, että tällä tavoin puututaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaan ratkaista tietty asia, joka on jo saatettu sen käsiteltäväksi? Onko erityisesti asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa ja 45 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen unionin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa ristiriidassa jäsenvaltion tuomioistuimen sellaisen tuomion tai ratkaisun tunnustaminen ja/tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen, jolla määrätään väliaikaisesti ja etukäteen rahallinen korvaus tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista hakeville niistä kuluista ja maksuista, jotka aiheutuvat heille kanteen nostamisesta toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa tai siellä vireillä olevan oikeudenkäynnin jatkamisesta, sillä perusteella, että

a) kyseisen kanteen tutkimisen perusteella on niin, että kanne koskee asiaa, josta on lainmukaisesti tehty sovintosopimus, jonka tuomion ja/tai päätöksen antanut jäsenvaltion tuomioistuin on vahvistanut, ja

⁹ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 25 kohta.

¹⁰ Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu yleissopimus, jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus.

b) toisen jäsenvaltion tuomioistuimella, jonka käsiteltäväksi se, jolle tuomio tai ratkaisu on vastainen, on uuden kanteen nostamalla asian saattanut, ei ole toimivaltaa yksinomaisen toimivallan antavan oikeuspaikkalausekkeen perusteella?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, tarkoitettua estettä sille, että toisen jäsenvaltion (Yhdistynyt kuningaskunta) tuomioistuinten sisällöllisesti edellä mainitun (ensimmäinen kysymys) kaltaiset tuomiot ja ratkaisut tunnustetaan ja todetaan täytäntöönpanokelpoisiksi Kreikassa, kun mainitut tuomiot ja ratkaisut ovat suoraan ja selkeästi vastoin kansallisen oikeusjärjestyksen perusteita, kun otetaan huomioon (edellä mainitut) maassa vallitsevat perustavanlaatuiset käsitykset valtiosta ja oikeudesta, ne Kreikan lainsäädännön perussäännökset, jotka ovat oikeussuojan saamista koskevan oikeuden ytimessä (perustuslain 8 ja 20 §, Astikos Kodikasin (siviilikoodeksi) 33 § ja periaate siitä, että henkilöllä säilyy oikeus hakea oikeussuojaa; tämä on periaate, jota Kreikan koko prosessioikeus ilmentää ja josta säädetään erityisesti Kodikas Politikis Dikonomiasin (siviiliprosessikoodeksi) 176 §:ssä, 173 §:n 1–3 momentissa, 185, 191 ja 205 §:ssä), ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappale, jolloin unionin oikeuden tuomioistuinratkaisujen vapaata liikkuvuutta koskevasta periaatteesta poikkeaminen on sallittua tällaisessa tapauksessa? Ja sopiiko tunnustamatta jättäminen tällaisen esteen vuoksi yhteen eurooppalaista näkökulmaa puolustavien ja edistävien näkemysten kanssa?”

19. Charles Taylor ja FD, Starlight ja OME, Kreikan ja Espanjan hallitukset sekä Euroopan komissio ovat esittäneet asiassa kirjallisia huomautuksia.

IV Oikeudellinen arviointi

20. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin voi kieltäytyä tunnustamasta ja panemasta täytäntöön ratkaisua sillä perusteella, että se on vastoin oikeusjärjestyksen perusteita, koska ratkaisu olisi esteenä kyseisen jäsenvaltion toisessa tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäynnin jatkamiselle, koska kyseisen ratkaisun nojalla yhdellä oikeudenkäynnin asianosaisella on oikeus väliaikaiseen rahalliseen korvaukseen oikeudenkäyntikuluista, joita sille aiheutuu kyseisestä oikeudenkäynnistä, yhtäältä siksi, että kyseisen oikeudenkäynnin kohde kuuluu sellaisen lainmukaisesti tehdyn sovintosopimuksen soveltamisalaan, jonka ratkaisun antanut jäsenvaltion tuomioistuin on vahvistanut, ja toisaalta siksi, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa mainittu oikeudenkäynti on vireillä, ei ole toimivaltaa, kun otetaan huomioon sopimuslauseke, jonka mukaan yhdellä tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta.

21. Nyt käsiteltävässä asiassa High Courtin tuomio ja päätökset, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa vaaditaan Kreikan tuomioistuimessa, annettiin 26.9.2014. Asetusta N:o 44/2001 sovelletaan ajallisesti pääasiaan.¹¹

22. Kyseisessä asetuksessa säädettiin tuomioistuinratkaisujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia erityissääntöjä,¹² jotka on syytä palauttaa mieleen; korostan, ettei kaikkia näitä sääntöjä ole otettu asetukseen N:o 1215/2012.

A Yhteenveto tuomioistuinratkaisujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista säännöistä, joita sovelletaan tässä asiassa

23. Asetuksessa N:o 44/2001 säädettiin, että ”jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä”.¹³ Jos kysymys ratkaisun tunnustamisesta sellaisenaan on riidan kohteena, voi jokainen, jonka etua ratkaisun tunnustaminen koskee, pyytää vahvistettavaksi, että ratkaisu on tunnustettava.¹⁴ Ratkaisujen täytäntöönpanon osalta asetuksen 38 artiklassa säädettiin hakemusmenettelystä, jossa voidaan vaatia ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuuden toteamista jäsenvaltiossa, jossa täytäntöönpanoa pyydetään.¹⁵

24. Tässä vaiheessa ratkaisun asiasisältöä ei tutkita lainkaan.¹⁶

25. Asetuksen N:o 44/2001 45 artiklan 1 kohdan mukaan tuomioistuin voi evätä ratkaisun julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota sen jollakin asetuksen 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista ainoastaan, jos jokin asianosainen hakee asetuksen 43 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen.¹⁷

¹¹ Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 66 artiklan mukaan asetusta N:o 44/2001 sovelletaan edelleen sellaisissa oikeudenkäynneissä annettuihin ratkaisuihin, jotka on pantu vireille ennen 10.1.2015. Näin on myös Yhdistyneessä kuningaskunnassa annettujen ratkaisujen osalta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen (EUVL 2020, L 29, s. 7), joka on hyväksytty Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevan sopimuksen tekemisestä 30.1.2020 annetulla neuvoston päätöksellä (EU) 2020/135 (EUVL 2020, L 29, s. 1), 67 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla; mainittu sopimus tuli sen 185 artiklan mukaisesti voimaan 1.2.2020 ja siihen sovellettiin siirtymäkautta, joka päättyi 31.12.2020 (126 artikla) ja jonka aikana Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovellettiin unionin oikeutta, ellei sopimuksessa toisin määrätty (127 artikla).

¹² Periaatteesta, jonka mukaan unionin tuomioistuimen esittämä tulkinta säännöksistä ja määräyksistä, joista säädetään tai määrätään jossain näistä oikeudellisista välineistä, mukaan lukien myös tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 Brysselissä allekirjoitettu yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna peräkkäisillä sopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittymisestä tähän yleissopimukseen (EYVL 1998, C 27, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus), koskee myös niistä muiden säännöksiä ja määräyksiä, mikäli näiden säännösten ja määräysten voidaan katsoa vastaavan toisiaan, ks. tuomio 20.6.2022, London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, 42 kohta).

¹³ 33 artiklan 1 kohta. Tämä sääntö perustuu keskinäiseen luottamukseen lainkäyttöön unionissa, ja se perustuu siihen lähtökohtaan, että kaikki jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta, ja säännön tarkoituksena on varmistaa tuomioistuinratkaisujen vapaa liikkuminen (ks. tuomio 16.7.2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 12.12.2019, Aktiva Finants, C-433/18, EU:C:2019:1074, 23 ja 25 kohta).

¹⁴ Ks. asetuksen N:o 44/2001 33 artiklan 2 kohta. Lisäksi jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa tällaisten ratkaisujen tunnustamiseen vedotaan siinä vireillä olevan asian yhteydessä, on toimivalta ratkaista tunnustamista koskeva kysymys (ks. 33 artiklan 3 kohta).

¹⁵ Tästä menettelystä on luovuttu asetuksessa N:o 1215/2012 (ks. asetuksen johdanto-osan 26 perustelukappale). Tuomioistuinvalvonnasta ks. tuomio 6.9.2012, Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, 43 ja 44 kohta). Asetuksen N:o 44/2001 48 artiklan nojalla ratkaisu, jolla todetaan useaa vaatimusta koskevan ulkomailla annetun ratkaisun olevan täytäntöönpanokelpoinen, voidaan viran puolesta tai hakijan vaatimuksesta rajata koskemaan vain osaa kyseisistä vaatimuksista, jotka ovat erotettavissa toisistaan.

¹⁶ Ks. asetuksen N:o 44/2001 41 artikla ja asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappale.

¹⁷ Ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 18 perustelukappale. Asetuksen 43 artiklan 1 kohdassa säädettiin, että ”kumpikin asianosainen voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen”.

26. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklassa säädettiin neljä yleistä perustetta jättää ratkaisu tunnustamatta.¹⁸ Kyseisen 34 artiklan 1 alakohdassa säädettiin tilanteesta, jossa ”tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään”. Asetuksen 35 artiklan 3 kohdan mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset eivät kuulu oikeusjärjestyksen perusteisiin.¹⁹

27. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, miten oikeusjärjestyksen perusteiden käsitettä on sovellettava, kun otetaan huomioon sen käsiteltäväksi saatetun asian erityisolosuhteet.

B Pääasian erityisolosuhteet

28. On syytä tuoda esiin useita kyseessä olevien ratkaisujen menettelyllistä asiayhteyttä ja sisältöä koskevia seikkoja.

1. Menettelyllinen asiayhteys

29. Ennakkoratkaisupyyntö koskee sitä, miten on tulkittava perustetta, jonka nojalla tuomioistuinratkaisu voidaan jättää tunnustamatta ja täytäntöön panematta siksi, että ratkaisun tunnustaminen olisi vastoin oikeusjärjestyksen perusteita, ja se on esitetty menettelyllisessä asiayhteydessä, johon liittyy seuraavia erityispiirteitä:

- pääasian asianosaiset ovat allekirjoittaneet *sovintosopimuksia, joiden mukaan Englannin tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta, Starlightin nostaman sopimukseen perustuneen kanteen yhteydessä*
- kun Starlight ja OME ovat sovintosopimusten tekemisen jälkeen panneet Kreikan tuomioistuimessa vireille oikeudenkäynnin, jossa ne vetoavat *deliktiperusteiseen vastuuseen*, mainittu Englannin tuomioistuin on mainitun oikeudenkäynnin vastaajien nostamien kanteiden perusteella antanut ratkaisuja, joilla hyväksytään niiden deklaratiorista suojaa koskeva vaatimus ja joilla niille myönnetään oikeus ennakkoon maksettavaan korvaukseen, joka perustuu Kreikan tuomioistuimessa käytävän menettelyn oikeudenkäyntikuluihin, samoin kuin oikeus Englannin tuomioistuimessa niille aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen, ja
- kuten Charles Taylor ja FD ovat korostaneet, se, onko kyseinen ratkaisu tunnustettava ja onko se pantava täytäntöön, riippuu siitä, miten sen kohdetta arvioidaan.

¹⁸ Asetuksen N:o 44/2001 35 artiklassa säädettiin muita tällaisia perusteita. Kyseisen 35 artiklan nojalla oli noudatettava toimivaltasääntöjä, joita sovelletaan vakuutusasioissa, kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa ja yksinomaista toimivaltaa asianosaisten koti- tai asuinpaikasta riippumatta koskevien sopimusten nojalla, samoin kuin asetuksen 72 artiklassa säädettyä sääntöä. Asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdassa toistetaan mainitun artiklan sisältö, ja siinä aiemmin 35 artiklassa säädetty ulotetaan lisäksi koskemaan ainoastaan työsopimusta koskevissa asioissa sovellettavia toimivaltasääntöjä. Esimerkkinä mainittujen säännösten prosessuaalisista seurauksista ks. tuomio 3.4.2014, Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, 54–58 kohta).

¹⁹ Ks. myös tuomio 16.1.2019, Liberato (C-386/17, EU:C:2019:24, 45 kohta) ja tämän ratkaisuehdotuksen 53 kohta.

2. Kyseessä olevien ratkaisujen sisältö sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sen on esittänyt

30. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykset perustuvat High Courtin tuomion ja päätösten sisältöön, sellaisena kuin se on ne todennut Charles Taylorin ja FD:n hakemuksen perusteella.

31. Ensinnäkin nämä ratkaisut perustuvat kahteen toteamukseen. Yhtäältä mainitussa tuomiossa on katsottu, että Kreikassa nostetuilla kanteilla rikotaan sovintosopimuksia.²⁰ Nämä sopimukset tehtiin sellaisten asianosaisten kanssa, joista oli esitetty Englannissa käytyjen oikeudenkäyntien ja välimiesmenettelyn osalta väitteitä, joiden mukaan ne olivat yhdessä syyllistyneet deliktiin. Kyseisten sopimusten vaikutuksesta mainittuja asianosaisia vastaan mahdollisesti nostettavat kanteet, jotka perustuvat perusteeseen, jonka perusteella niitä vastaan on nostettu kanteet Kreikassa, on jo ratkaistu sovintosopimuksilla sen säännön mukaisesti, että ne ovat yhdessä syyllistyneet deliktiin.

32. Toisaalta tuomioistuimen päätöksin on myös todettu, että Kreikassa nostetut kanteet on nostettu vastoin sopimusmääräystä, jossa määritellään tuomioistuin, jolla on yksinomainen toimivalta.

33. Toiseksi Starlight ja OME on veloitettu kahdella erillisellä päätöksellä maksamaan

- High Courtin tuomion, jossa vahvistetaan saatavan periaate ja määrä,²¹ perusteella Kreikassa vireille pannun menettelyn perusteella maksettavasta korvauksesta ennakkomaksu, jonka määrä oli 100 000 Englannin puntaa (GBP) (n. 128 090 euroa),²² joka oli suoritettava viimeistään 17.10.2014 kello 16.30 mennessä ja jolla oli tarkoitus kattaa vahingot, joita oli aiheutunut 9.9.2014 mennessä, ja
- kaksi maksua korvauksena Englannin tuomioistuimessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, eli 120 000 GBP (n. 153 708 euroa) ja 30 000 GBP (n. 38 527 euroa); nämä maksut erääntyivät samaan aikaan ja niillä korvattiin oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti.

34. Kolmanneksi High Courtin päätöksissä, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoisiksi toteamista on vaadittu Kreikan tuomioistuimissa, esitetään tiettyjä lisätietoja. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää nämä seikat seuraavasti:

- ”Molempiin [High Courtin] päätöksiin sisältyy niiden alussa myös määräyksiä, joilla varoitetaan Starlightia ja OMEa sekä niitä edustavia luonnollisia henkilöitä, että jos ne eivät noudata

²⁰ Englannin tuomioistuin on todennut, että sovintosopimusten lausekkeissa muun muassa Charles Taylor ja FD vapautetaan kaikista Starlightin ja/tai OME:n aluksen menetyksen perusteella mahdollisesti esittämiin vaatimuksiin perustuvista velvoitteista, mukaan lukien velvoitteista, jotka perustuvat Kreikan tuomioistuimissa nostetuissa kanteissa esitettyihin vaatimuksiin.

²¹ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lainaa High Courtin tuomion 83 kohtaa seuraavasti: ”[kantajat] esittävät korvausvaatimuksen – – Niille on toistaiseksi aiheutunut noin 163 000 GBP oikeudenkäyntikuluja [’costs’ alkuperäisessä englanninkielisessä tekstissä]. [Vaatimuksen mukainen] väliaikainen maksu – – on 150 000 GBP tai muu High Courtin harkintavaltansa nojalla vahvistama summa”. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa myöhemmin ennakkoratkaisupyynnössään tältä osin, että muut kantajat olivat vaatineet kyseisessä menettelyssä ”60 prosentin suuruisia ennakkomaksua korvauksena oikeudenkäyntikuluista, joita niille oli aiheutunut Kreikassa nostettujen kanteiden yhteydessä”. Lisäksi tuomion 94 kohdassa, jota niin ikään lainataan ennakkoratkaisupyynnössä, High Court on katsonut, että ”asianmukainen väliaikainen maksu, joka on ennakkomaksu mainitusta korvauksesta, on 100 000 GBP”. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tältä osin, että ”myös tätä arviointia on pidettävä luonteeltaan deklaratorisena, ja hakemuksen tarkastelun perusteella on katsottava, että tässä asiassa tulee esiin kysymys ainoastaan siitä, onko kyseinen deklaratorinen arviointi tunnustettava, eikä kysymys siitä, onko se todettava täytäntöönpanokelpoiseksi, sillä viimeksi mainittu kysymys koskee vain tuomion perusteella annettujen päätösten merkityksellistä osaa”.

²² Valuutan muuntokurssin 26.9.2014 mukaan, ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13 kohta.

päätöstä, niiden voidaan katsoa halventaneen tuomioistuinta, jolloin niiden omaisuutta voidaan takavarikoida, niille voidaan määrätä sakko tai luonnolliset henkilöt voidaan vangita (1–5 kohta).”

- ”Päätöksissä on myös seuraavat kohdat, joita ei myöskään ole otettu valittajien hakemukseen (hakemuksessa ei vaadita, että kyseiset kohdat tunnustetaan tai todetaan täytäntöönpanokelpoisiksi):

4. Sekä Starlight- että OME-yhtiön osalta tehdään ratkaisu, jolla vahvistetaan korvauksen määrä.

5. Suurempia ennakkomaksuja korvauksesta voidaan vaatia maksettavaksi [on ilmeistä, että tässä tarkoitetaan tilannetta, jossa Kreikan tuomioistuimissa vireillä olevien asioiden käsittelyä jatketaan ja valittajien oikeudenkäyntikulut moninkertaistuvat].²³”

- ”Ensimmäisessä päätöksessä on lisäksi seuraavat määräykset:

8. – – sekä Starlight- että OME-yhtiön on tehtävä sopimus, jossa määrätään tähän päätökseen liitetyn sopimusmallin mukaisesti, että CTa-asianosaiset^[24] vapautetaan kaikista velvoitteista, joita niillä voisi olla Starlightin ja/tai OME:n mahdollisesti Kreikan tuomioistuimissa CTa-asianosaisia vastaan nostamissa kanteissa esittämien vaatimusten perusteella, ja Starlightin ja OME:n on lähetettävä sopimusten alkuperäisversiot allekirjoitettuna CTa-asianosaiden asianajajille – –

9. Jos Starlightia tai OMEa ei voida kohtuullisin tiedusteluin löytää tai jos ne laiminlyövät velvollisuutensa allekirjoittaa tai kieltäytyvät allekirjoittamasta sopimuksia edellä mainittuun päivämäärään mennessä, tuomari Kay QC:lle voidaan tehdä hakemus, jotta hän panee itse kyseiset sopimukset täytäntöön.”

35. Näin ollen tulee esiin kysymys siitä, miten ratkaisut, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa vaaditaan, on luokiteltava.

C Kyseessä olevien ratkaisujen luokittelu

36. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että High Courtin, jonka asianosaiset ovat sovintosopimuksissa määrittäneet tuomioistuimeksi, jolla on yksinomainen toimivalta, tuomiolla ja päätöksillä ratkaistaan, miten sovintosopimukset vaikuttavat Kreikan tuomioistuimissa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin.

37. Näitä ratkaisuja ei tosin ole osoitettu suoraan Kreikan tuomioistuimelle eikä niissä muodollisesti kielletä sen käsiteltäväksi saatetun oikeudenkäynnin jatkamista. Ratkaisuissa esitetään kuitenkin perusteluja, jotka koskevat Kreikan tuomioistuimen toimivaltaa asianosaisten välisten sovintosopimusten perusteella, ja niissä määrätään maksettavaksi rahamääräisiä korvauksia, mukaan lukien ennakkomaksuna suoritettava korvaus, joka kannustaa lopettamaan

²³ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen huomautus.

²⁴ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että ”lyhenne ’CTa’ viittaa valittajiin” eli Charles Tayloriin ja FD:hen, ks. tämän ratkaisuehdotuksen 17 kohta.

kanteen ajamisen, koska sen määrä ei ole lopullinen vaan riippuu oikeudenkäynnin jatkumisesta.²⁵ Lisäksi ratkaisujen täytäntöönpanon varmistamiseksi niissä on määrätty niihin erottamattomasti liittyvistä seuraamuksista ja määräyksistä.²⁶ Ratkaisut on osoitettu in personam Starlightille ja OMElle, jotta Starlight ja OME lopettaisivat oikeuspaikkalausekkeen sisältävän sovintosopimuksen vastaisen menettelynsä.²⁷

38. Kaikkien näiden seikkojen perusteella on mielestäni perusteltua, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että High Courtin tuomiota ja päätöksiä voidaan pitää ”melkein” anti-suit injunctioineina,²⁸ ja viittaa tällä luokittelullaan erityisesti korvausten määräämistä koskeviin ratkaisuihin, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa tässä asiassa vaaditaan.

39. Katson näin ollen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii perustellusti sitä, soveltuvatko kyseisten ratkaisujen mahdollisen tunnustamisen ja täytäntöönpanon vaikutukset yhteen asetuksen N:o 44/2001 kanssa, ja viittaa tältä osin anti-suit injunctioon *antamista* koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön,²⁹ jonka perusteella se katsoo, että oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuutta koskeva peruste voi tulla kysymykseen.

D Anti-suit injunctioihin sovellettavat oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet

1. Se, että jäsenvaltion tuomioistuin tutkii toisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallan, on keskinäisen luottamuksen periaatteen vastaista

40. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön³⁰ mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskeva unionin oikeus on esteenä sille, että tuomioistuin kieltää asianosaista aloittamasta tai jatkamasta oikeudenkäyntiä toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa,³¹ koska tällaisella kiellolla puututaan jälkimmäisen tuomioistuimen toimivaltaan ratkaista sen käsiteltäväksi saatettu asia. Tällainen puuttuminen ei nimittäin sovellu yhteen Brysselin yleissopimuksella tai asetuksella N:o 44/2001 käyttöön otetun järjestelmän kanssa, joka perustuu keskinäisen luottamuksen periaatteeseen.

²⁵ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi, että oikeudenkäyntikulujen laskemista ja määräämistä korvattavaksi etukäteen väliaikaisen korvauksen muodossa on pidettävä aineellisesti piiloseuraamuksena.

²⁶ Unionin tuomioistuin on jo 10.2.2009 antamassaan tuomiossa Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, 20 kohta) viitannut eri toimenpiteisiin, joita toteutetaan anti-suit injunctioiden yhteydessä.

²⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 34 kohta.

²⁸ Ks. tältä osin 19.9.2018 annetun tuomion C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739) 89 kohdassa käytetty ilmaisu ”jonkinlainen anti-suit injunction”.

²⁹ Unionin tuomioistuin on antanut yhden ainoan tuomion sellaisen *ratkaisun tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta*, jolla asianosaista kielletään esittämästä tiettyjä vaatimuksia jäsenvaltion tuomioistuimessa (tuomio 13.5.2015, Gazprom, C-536/13, EU:C:2015:316). Tällä tuomiolla ei kuitenkaan ole merkitystä tässä asiassa. Tuomiossa oli nimittäin kyse välitystuomiosta, minkä perusteella unionin tuomioistuin katsoi lähinnä asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan perusteella, jonka ulkopuolelle välimiesmenettely on rajattu, että välitystuomio tai päätös, jolla jäsenvaltion tuomioistuin mahdollisesti sen tunnustaa, eivät voi vaikuttaa eri jäsenvaltioiden tuomioistuinten väliseen keskinäiseen luottamukseen, johon asetusta N:o 44/2001 perustuu (39 kohta). Välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva menettely kuuluu siis siinä jäsenvaltiossa sovellettavien kansallisen ja kansainvälisen oikeuden alaan, jossa tätä tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään (41 kohta). Vastaavasti asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa korostetaan nyt, että tätä asetusta ei sovelleta kanteeseen tai ratkaisuun, joka koskee välitystuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa (ks. tuomio 20.6.2022, London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association, C-700/20, EU:C:2022:488, 46 kohta).

³⁰ Ks. tuomio 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, 27, 28 ja 31 kohta). Ks. myös tuomio 10.2.2009, Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69) ja mainitun tuomion yhteenvedo 13.5.2015 annetussa tuomiossa Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, 32–34 kohta). Tuoreimpana ratkaisuna, jossa tosin oli kyse vanhempainvastuusta, ks. tuomio 19.9.2018, C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 90 kohta).

³¹ Yhteenvetona asia yhteydestä, jossa common law -maissa käytetään anti-suit injunctioita, ks. Usunier, L., ”Compétence judiciaire, reconnaissance et exécution des décisions en matière civile et commerciale. – Compétence. – Exceptions à l'exercice de la compétence. – Conflits de procédures. – Articles 29 à 34 du règlement (UE) n° 1215/2012”, *JurisClasseur Droit international*, LexisNexis, Pariisi, 7.10.2015 (viimeksi päivitetty 3.8.2022), 584–170 jakso, 5 kohta.

41. Unionin tuomioistuin on lisäksi hylännyt eri perusteita, joihin on vedottu tällaisen puuttumisen oikeutuksena:

- sen, että kyseinen puuttuminen on vain välillistä ja että sillä pyritään estämään se, että kansallisen oikeudenkäynnin vastaaja käyttäisi väärin oikeudenkäyntiä. Unionin tuomioistuin on katsonut, että siitä päättäminen, onko vastaajan väitetysti moitittava menettely, joka ilmenee siten, että hän nostaa kanteen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa sillä olevan toimivallan nojalla, väärinkäyttöä, merkitsee sen arvioimista, onko asianmukaista nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa,³² ja
- sen, että asianosainen on asianosaisena välimiesmenettelyssä.³³

42. Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee siten se sittemmin vakiintunut yleinen periaate, jonka mukaan kukin tuomioistuin tutkii itse sovellettavien sääntöjen nojalla, onko se toimivaltainen ratkaisemaan asian, joka on saatettu sen käsiteltäväksi,³⁴ eikä asianosaiselta voida – mahdollisesti seuraamuksen uhalla – evätä mahdollisuutta saattaa asia jäsenvaltion tuomioistuimen, joka tutkii itse toimivaltansa, käsiteltäväksi.³⁵

2. Unionin lainsäätäjän säätämät rajoitetut poikkeukset periaatteesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät tutki toisten jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa

43. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä muistutetaan siitä, että asetuksessa N:o 44/2001 sallitaan tästä yleisestä periaatteesta poikkeaminen rajoitetusti, että tällaiset poikkeukset koskevat vain ratkaisujen tunnustamis- tai täytäntöönpanovaihetta ja että poikkeusten tarkoituksena on taata, että tiettyjä erityisiä tai yksinomaisia toimivaltasääntöjä, joista säädetään ainoastaan kyseisessä asetuksessa, sovelletaan.³⁶

44. Näin ollen on mielestäni pääteltävä, että unionin lainsäätäjä on katsonut, että periaatteen, jonka mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät tutki toisten jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa, soveltamiseen eivät vaikuta asianosaisten väliset sopimukset, joissa ne sitoutuvat ratkaisemaan riitansa välimiesmenettelyssä tai joissa ne määrittävät tuomioistuimen, jolla on toimivalta tutkia tällaiset riidat.³⁷

³² Ks. tuomio 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, 28 kohta).

³³ Ks. tuomio 10.2.2009, Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, 27 ja 28 kohta) ja tuomio 13.5.2015, Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316, 32 kohta).

³⁴ Ks. tuomio 10.2.2009, Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, 29 ja 30 kohta).

³⁵ Yhteenvetona kyseisestä periaatteesta ja siitä, että sitä on tulkittava laajasti, ks. tuomio 19.9.2018, C.E. ja N.E. (C-325/18 PPU ja C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 90 ja 91 kohta). Ks. vastaavasti myös eräät kansallisten tuomioistuinten ratkaisut, kuten esimerkiksi Cour de cassationin (ylin tuomioistuin, Ranska) 1. siviiliasioita käsittelevän jaoston tuomio 14.10.2009 (nro 08-16.369 ja nro 08-16.549) ja sitä koskevat kommentit, erityisesti Clavel, S., ”Conflicts de juridictions. – Exequatur d’un jugement étranger. – Injonction anti-suit. – Ordre public international. – Clause attributive de juridiction. – Clauses de procédure.”, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Pariisi, tammikuu 2010, nro 1, s. 146–155, erityisesti s. 152, ja Muir Watt, H., ”La procédure d’anti-suit injonction n’est pas contraire à l’ordre public international”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariisi, 2010, s. 158–163. Ks. myös High Courtin tuomio 6.6.2018, Nori Holding Limited and others v. Public Joint-Stock Company ”Bank Otkritie Financial Corporation”, 90 kohta, johon viitataan Law, S:n artikkelissa ”Article 29” teoksessa Requejo Isidro, M. (toim.), *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) n° 1215/2012*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2022, s. 466–483, erityisesti artikkelin kohdissa 29.52 ja 29.54, s. 481 ja 482.

³⁶ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 18.

³⁷ Tältä osin on korostettava, että siinä missä Brysselin yleissopimuksessa määrättiin, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen vaikutuksena oli yleissopimuksen 17 artiklan nojalla, että kyseisen tuomioistuimen toimivalta oli yksinomainen, asetuksen N:o 44/2001 ja asetuksen N:o 1215/2012 nojalla samaa sääntöä sovelletaan, ”jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet”.

45. Unionin tuomioistuin ei ole vielä lausunut viimeksi mainitusta tilanteesta.³⁸ Minä katson analogisesti sen kanssa, millaisen ratkaisun yhteisöjen tuomioistuin antoi välimiesmenettelyjen osalta tuomioissaan Allianz ja Generali Assicurazioni Generali,³⁹ että asianosaiselta, joka saattaa asian jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi, koska se katsoo, että oikeuspaikkalauseketta, johon se suostunut, ei voida soveltaa, ei voida evätä oikeussuojaa, johon sillä on oikeus.⁴⁰

46. Kun nimittäin se, että anti-suit injunctionit ovat kiellettyjä unionissa, perustuu tuomioistuinten keskinäiseen luottamukseen ja kun asetuksessa N:o 1215/2012, jolla korvattiin asetus N:o 44/2001, ei ole tätä koskevaa erityissäännöstä, on perusteltua, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ulotetaan koskemaan myös tilanteita, joissa tuomioistuimelle on annettu yksinomainen toimivalta asianosaisten välisellä sopimuksella.⁴¹ Tällä tavalla taataan kyseisen asetuksen tehokas vaikutus.⁴²

E Oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvä peruste kieltäytyä tunnustamasta ja panemasta täytäntöön anti-suit injunctioneita

47. Kun asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetyn perusteen⁴³ nojalla arvioidaan, onko ratkaisun tunnustaminen selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, missä tunnustamista pyydetään, arvioidaan *ulkomaisen ratkaisun vaikutuksia* siinä tapauksessa, että ratkaisu tunnustetaan ja pannaan täytäntöön,⁴⁴ unionin oikeudessa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteen perusteella.⁴⁵

³⁸ Unionin tuomioistuimessa parhaillaan vireillä olevassa asiassa Gjensidige (C-90/22) unionin tuomioistuinta on pyydetty tulkitsemaan asetuksen N:o 1215/2012 45 artiklan 1 kohdan e alakohdan ii alakohtaa (toinen ennakkoratkaisukysymys), kun on kyse oikeuspaikkalausekkeesta sellaisessa kansainvälisessä kuljetussopimuksessa, johon sovelletaan erityistä kansainvälistä sopimusta, samoin kuin oikeusjärjestyksen perusteiden käsitettä tässä erityisessä asiayhteydessä (kolmas ennakkoratkaisukysymys).

³⁹ C-185/07, EU:C:2009:69, 26 ja 31 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltion tuomioistuinta ei voida estää tutkimasta esikysymystä välityssopimuksen pätevydestä tai sovellettavuudesta ja siis arvioimasta asianosaisen vaatimuksesta, onko välityssopimus mitätön, vaikutusta vailla tai mahdoton täyttää. Totean tältä osin, että vaikka oikeuskirjallisuudessa on kritisoitu tätä tuomiota, koska siinä oli kyse välimiesmenettelyn erityistilanteesta (ks. mm. em. Muir Watt, H., s. 161), 13.5.2015 annetussa tuomiossa Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316) ei kyseenalaistettu periaatteita, joihin mainittu tuomio perustui. Ks. vastaavasti Cour de cassationin 1. siviiliasioita käsittelevän jaoston tuomio 14.10.2009 (nro 08-16.369 ja nro 08-16.549), jossa Cour de cassation katsoi, että anti-suit injunction, jonka tarkoituksena oli varmistaa asiassa, johon ei sovellettu ”kansainvälisiä sopimuksia tai yhteisön oikeutta”, että oikeuspaikkalauseketta noudatetaan, ei ollut vastoin kansainvälisen oikeusjärjestyksen perusteita. Tietyistä tätä tuomiota koskevista oikeuskirjallisuudessa esitetystä kommentteista ks. tämän ratkaisuehdotuksen alaviite 35.

⁴⁰ Asianosaisten välinen keskustelu voi koskea esimerkiksi oikeuspaikkalausekkeeseen sovellettavaa aineellista edellytystä, jonka mukaan sen on koskettava tietystä oikeussuhteesta syntyneitä riitaa tai syntyviä vastaisia riitoja (asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 1 kohta). Ks. tuomio 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, 67 kohta). Tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, voi myös katsoa asianmukaiseksi tarkistaa, että oikeuspaikkalausekkeella ei poiketa yksinomaista toimivaltaa koskevasta säännöstä tai että oikeuspaikkalausekkeesta on selvästi tarkoitettu poiketa tai että oikeuspaikkalauseketta ei ole korvattu muiden olosuhteiden perusteella. Ks. esimerkiksi Legros, C., ”Commerce maritime. – Contrat de transport de marchandises. Responsabilité du transporteur”, *JurisClasseur Transport*, LexisNexis, Pariisi, 25.9.2021, 1269 jakso, II, Conflits de juridictions, 48 kohta. Päätöksen, jossa tuomioistuin toteaa oikeuspaikkalausekkeen perusteella, ettei sillä ole toimivaltaa, ja sen oikeuspaikkalausekkeen pätevyttä koskevien perustelujen tunnustamisesta ks. lisäksi tuomio 15.11.2012, Gothaer Allgemeine Versicherung ym. (C-456/11, EU:C:2012:719, 29 ja 41 kohta).

⁴¹ Ks. vastaavasti em. Usunier, L., 5 kohta. Ks. myös em. Legros, C., 48 kohta.

⁴² Ks. vastaavasti tuomio 27.4.2004, Turner (C-159/02, EU:C:2004:228, 29 kohta) ja tuomio 10.2.2009, Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69, 24 kohta).

⁴³ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 5 ja 26 kohta.

⁴⁴ Ks. rapport de M. P. Jenard sur la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l’exécution des décisions en matière civile et commerciale (P. Jenardin raportti tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 27.9.1968 tehdystä yleissopimuksesta (EYVL 1979, C 59, s. 1)), erityisesti s. 44, ja tuomio 28.4.2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁴⁵ Ks. tuomio 28.3.2000, Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, 25–27 kohta). Ks. tästä käsitteestä Nowak, J. T. ja Richard, V., ”Article 45” em. teoksessa Requejo Isidro, M. (toim.), *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) n° 1215/2012*, s. 638–678, erityisesti 45.69–45.72 kohta, s. 666–668 ja Mankowski, P., ”Article 45” teoksessa Magnus, U., ja Mankowski, P. (toim.), *European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation*, 2. painos, Otto Schmidt, Köln, 2023, s. 842–918, erityisesti 28 kohta ja sitä seuraavat kohdat, s. 864 ja sitä seuraavat sivut.

48. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asetuksen

N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava suppeasti siksi, että sillä rajoitetaan yhden asetuksella tavoitellun perustavanlaatuisen päämäärän toteuttamista. Tästä syystä siihen voidaan vedota ainoastaan poikkeustilanteissa. Unionin tuomioistuin valvoo, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua ratkaisua.⁴⁶

49. Unionin tuomioistuin on tulkinnut laajasti mainitussa 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua käsitettä prosessuaalisten oikeusjärjestyksen perusteiden osalta,⁴⁷ sillä se on katsonut, että tällaiseen perusteeseen voidaan vedota, jos ratkaisulla puututaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattuun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan oikeuteen.⁴⁸

50. Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee sellaisten ratkaisujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa, jotka perustuvat erityisesti sovintosopimukseen sisältyvän oikeuspaikkalausekkeen rikkomiseen ja jotka on antanut asianosaisten oikeuspaikaksi nimeämä tuomioistuin, joka ratkaisee sen rahamääräiset seuraukset.⁴⁹ Ratkaisuissa sovintosopimusten osapuolet, jotka eivät ole saattaneet asiaa alun perin kyseisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, veloitetaan erityisesti maksamaan ennakkomaksuna korvaus, joka perustuu toisessa jäsenvaltiossa kanteella haastettujen toisten sopimuspuolten oikeudenkäyntikuluihin.

51. Näissä ratkaisuissa, joissa on määrätty toimenpiteistä niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi ja jotka eivät ole turvaamistoimia, määrätään muiden korvausten myöntämisestä, jos oikeudenkäyntiä Kreikan tuomioistuimessa jatketaan. Ratkaisujen

⁴⁶ Ks. tuomio 6.9.2012, Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, 48 ja 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 25.5.2016, Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, 38 ja 40 kohta). Ks. myös tuomio 20.6.2022, London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, 77 kohta).

⁴⁷ Ks. tältä osin Gaudemet-Tallon, H. ja Ansel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6. painos, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Droit des affaires -kokoelma, Pariisi, 2018, 438 kohta ja sitä seuraavat kohdat, s. 611 ja sitä seuraavat sivut ja em. Nowak, J., T. ja Richard, V., 45.82 ja sitä seuraavat kohdat, s. 671 ja sitä seuraavat sivut.

⁴⁸ Ks. vastaavasti tuomio 25.5.2016, Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, 44–46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Siten prosessuaalisia oikeusjärjestyksen perusteita rikotaan, kun loukataan ilmeisellä tavalla puolustautumisoikeuksia, edellyttäen että oikeussuojakeinoja on käytetty (tuomion 48 ja 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä perusteesta perusteena jättää anti-suit injunction tunnustamatta ks. em. Mankowski, P., 31 kohta, s. 869.

⁴⁹ On korostettava, ettei kysymys koske sitä, onko vahingonkorvauksen maksettavaksi määrääminen perusteltua, kun asianosainen on rikkonut oikeuspaikkasopimusta. Tältä osin on ensinnäkin muistutettava, että ratkaisun sisältöön puuttuminen on kiellettyä ratkaisun tunnustamisvaiheessa (ks. tuomio 25.5.2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, 41 kohta ja tuomio 16.1.2019, Liberato, C-386/17, EU:C:2019:24, 54 kohta). Toiseksi minusta on kuitenkin tarkoituksenmukaista viitata tätä koskevaan keskusteluun oikeuskirjallisuudessa. Ks. yhtäältä em. Gaudemet-Tallon, H. ja Ansel, M.-E., 162 kohta, s. 215, jossa kirjoittajat puoltavat negatiivista vastausta unionin oikeuden perusteella. Ks. toisaalta Brosch, M. ja Kahl, L. M., "Article 25" em. teoksessa Requejo Isidro, M. (toim.), *Brussels I bis: A Commentary on Regulation (EU) n° 1215/2012*, s. 344–374, ja erityisesti 25.75 kohta, s. 366, jossa viitataan Bundesgerichtshofin (liittovaltion ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) 17.10.2019 antamaan tuomioon III ZR 42/19, 41–45 kohta ja Tribunal Supremon (ylin tuomioistuin, Espanja) 23.2.2007 antamaan tuomioon nro 201/2007, sekä Álvarez González, S., "The Spanish Tribunal Supremo Grants Damages for Breach of a Choice-of-Court Agreement", *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)*, Gieseking, Bielefeld, nide 29, nro 6, 2009, s. 529–533. Huomautan, että mainitussa Saksan tuomioistuimen ratkaisussa, johon Charles Taylor ja FD ovat vedonneet, ratkaisu, jolla asianosaisten nimeämä tuomioistuin määräsi maksettavaksi korvauksia, annettiin sen jälkeen, kun ensimmäinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, oli todennut olevansa toimivaltainen. Ks. mm. Burianski, M:n kommentit artikkelissa "Damages for breach of an exclusive jurisdiction clause", tammikuu 2020, saatavilla osoitteessa: <https://www.whitecase.com/insight-alert/damages-breach-exclusive-jurisdiction-clause>.

vaikutukset ovat siis paljon laajempia kuin pelkän sovintosopimusten tulkinnan ja asianosaisten sovintosopimuksissa määrittelemän tuomioistuimen suorittaman oman toimivallan arvioinnin vaikutukset.⁵⁰

52. Kun ratkaisuja tarkastellaan asiayhteydessään, on siis täysin selvää, että erityisesti High Courtin päätösten vaikutuksena on velvoittaa asianosaiset luopumaan kanteestaan. Samalla päätöksillä estetään välillisesti se, että asianosaiset saattavat asiansa sen tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka on ainoa tuomioistuin, jossa asiakysymystä koskeva oikeudenkäynti on pantu vireille, ja jolla asetuksen N:o 44/2001 nojalla on toimivalta tutkia oman toimivaltansa, käsitellä asian loppuun asti ja antaa ratkaisu siinä käydyistä menettelyistä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista sekä mahdollisista menettelyyn liittyvistä korvausvaatimuksista.

53. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kyseisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida menettelyä ja kaikkia asiaan liittyviä olosuhteita kokonaisvaltaisesti,⁵¹ ja toteaa mielestäni perustellusti, että High Courtin tuomion ja päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano on selkeästi vastoin tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, mitä se perustelee sillä, että niillä loukataan – keskinäiseen luottamukseen perustuvalla unionin oikeusalueella merkitykseltään perustavanlaatuisena pidettävää⁵² – periaatetta, jonka mukaan kukin tuomioistuin ratkaisee oman toimivaltansa. Muistutan, että unionin tuomioistuin on katsonut, että mainittu periaate on olosuhteista riippumatta esteenä sille, että annetaan ratkaisuja, joilla kielletään välillisesti tai välittömästi toisessa jäsenvaltiossa vireille pannun oikeudenkäynnin jatkaminen.

54. Toisin sanoen on niin, että kun otetaan huomioon mainitun kiellon systeeminen perusta, siitä ei voida poiketa, sillä muutoin annettaisiin vaikutuksia ratkaisulle, jonka antaminen olisi ollut kiellettyä välittömästi siinä vireillä olevassa menettelyssä.

55. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa myöntävästi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ja toteaa näin ollen, ettei toista kysymystä ole tarpeen tutkia.

V Ratkaisuehdotus

56. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Areios Pagosin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa

on tulkittava siten, että

⁵⁰ Tältä osin pääasiassa voi tulla esiin kysymys siitä, voidaanko siinä soveltaa 9.12.2003 annetussa tuomiossa Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657) vahvistettuja prosessisääntöjä, jos todetaan, että vireillölovaikutusta koskevat edellytykset täyttyvät. Toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin oli päättänyt, unionin lainsäätäjällä on asetuksen N:o 44/2001 uudelleen laatimisen yhteydessä antanut etusijan oikeuspaikkalausekkeessa määritellyn paikkakunnan tuomioistuimen toimivallalle vahvistaa toimivaltansa asetuksen N:o 1215/2012 31 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyihin edellytyksiin, joihin kuuluu se, että asia on saatettu sen käsiteltäväksi. Viimeksi mainitusta keskeisestä edellytyksestä erityisesti tämän asian yhteydessä ks. em. Usunier, L., 29 kohta. Tämän ratkaisun soveltamisesta myös tilanteissa, joissa sovelletaan asetusta N:o 44/2001, ks. em. Gaudemet-Tallon, H. ja Ancel, M.-E., 367 kohta, s. 534. Lisäksi on muistutettava, että ulkomaisen ratkaisun tunnustamisvaiheessa se, että vireillölovaikutusta koskevia sääntöjä ei ole noudatettu, ei estä ratkaisun tunnustamista. Ks. tuomio 16.1.2019, Liberato (C-386/17, EU:C:2019:24, 52 kohta).

⁵¹ Ks. vastaavasti tuomio 2.4.2009, Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, 48 kohta).

⁵² Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 40 kohta.

jäsenvaltion tuomioistuin voi kieltäytyä tunnustamasta ja panemasta täytäntöön ratkaisua sillä perusteella, että ratkaisun tunnustaminen on vastoin oikeusjärjestyksen perusteita, koska ratkaisu olisi esteenä kyseisen jäsenvaltion toisessa tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäynnin jatkamiselle, koska kyseisen ratkaisun nojalla yhdellä oikeudenkäynnin asianosaisella on oikeus väliaikaiseen rahalliseen korvaukseen oikeudenkäyntikuluista, joita sille aiheutuu kyseisestä oikeudenkäynnistä, yhtäältä siksi, että kyseisen oikeudenkäynnin kohde kuuluu sellaisen lainmukaisesti tehdyn sovintosopimuksen soveltamisalaan, jonka ratkaisun antanut jäsenvaltion tuomioistuin on vahvistanut, ja toisaalta siksi, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa mainittu oikeudenkäynti on vireillä, ei ole toimivaltaa, kun otetaan huomioon sopimuslauseke, jonka mukaan yhdellä tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta.